

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

Збірник наукових праць
Рівненського державного гуманітарного університету

ВИПУСК 32

Рівне – 2020

УДК 94(477) + 94 (100)

А 43

ББК 63.3 (4Укр)

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії : Зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. Вип. 32. Рівне: РДГУ, 2020. 266 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Постоловський Руслан – кандидат історичних наук, професор,
член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук (м. Рівне)

Відповідальний редактор:

Шеретюк Валерій – кандидат історичних наук, професор (м. Рівне)

Редакційна рада:

Давидюк Руслана – доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Жарна Криштоф – доктор хабілітований в галузі історії, професор (м. Жешув, Республіка Польща)

Киридон Алла – доктор історичних наук, професор (м. Київ)

Троян Сергій – доктор історичних наук, професор (м. Київ)

Фісанов Володимир – доктор історичних наук, професор (м. Чернівці)

Члени редколегії:

Галуха Любов – кандидат історичних наук, професор (м. Рівне)

Жилюк Сергій – доктор історичних наук, професор (м. Остріг)

Майзнер Роберт – доктор хабілітований в галузі історії, професор (м. Ченстохова, Республіка Польща)

Прищепя Богдан – доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Соммер Ханна – доктор гуманітарних наук в галузі соціології, професор (м. Жешув, Республіка Польща)

Степанков Валерій – доктор історичних наук, професор (м. Кам'янець-Подільський)

Стоколос Надія – доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Чухліб Тарас – доктор історичних наук, провідний науковий співробітник (м. Київ)

Швецова-Водка Галина – доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Шеретюк Руслана – доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету, протокол № 10 від 26 листопада 2020 р.

***Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
Серія КВ №15857-4329Р***

ISSN 2519-1942

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. Пластова, 31,
Факультет історії, політології та міжнародних відносин РДГУ,
isf_rdg@ukr.net
<http://fipmv.rv.ua/>

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2020

РОЗДІЛ 5 РЕЦЕНЗІЇ, АНОТАЦІЇ, ОГЛЯДИ

УДК 94:33(477.83/86:=161.2) «192/193»

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА МОДЕЛЬ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА МІЖВОЄННОЇ ГАЛИЧИНИ

(рецензія на монографію: Оксана Пасіцька.

«Львівський Манчестер» і «Галицька Каліфорнія»: соціально-економічна діяльність українців Галичини (20–30-ті роки ХХ ст.) Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. НАН України, 2019. 572 с.)

Давидюк Руслана

Рівненський державний гуманітарний університет (Рівне, Україна)

davrus63@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-0485-5121>

Розбудова незалежної України йде паралельно з формуванням нового економічного комплексу держави, що будується на основі різноманітності форм власності. Для успішного вирішення назрілих соціально-економічних проблем може бути корисним історичний досвід попередніх перетворень. У цьому ракурсі монографія Оксани Пасіцької «Львівський Манчестер» і «Галицька Каліфорнія» соціально-економічна діяльність українців Галичини (20–30-ті роки ХХ ст.)» становить беззаперечний інтерес. Це, поряд із потребою переосмислення історичного минулого окремих регіонів країни, робить означену працю актуальною та новаторською.

Монографія має добре продуману, логічну структуру, складається із вступу, шести розділів, поділених на підрозділи, висновків, додатків, списку використаних джерел та літератури, іменного покажчика. Вмотивована конструкція роботи дала можливість розглянути широке коло проблем, які потребували детального історичного аналізу. Новаційні аспекти монографії пов'язані із вивченням проблем українського приватного підприємництва, виставкового бізнесу, кооперативного навчання.

Оксана Пасіцька підготувала дослідження на широкій історіографічній основі, хоча поза її увагою все ж залишилася частина праць [1] та дисертаційних робіт українських вчених, пов'язаних з досліджуваною проблематикою [2; 3; 5].

Викликає схвалення використання авторкою різних за типологічними та видовими характеристиками джерел. Назвемо архівні документи Центрального державного історичного архіву України, м. Львів (ЦДІА України, м. Львів), Державного архіву Львівської області

(ДАЛО), Державного архіву Івано-Франківської області (ДАІФО), Державного архіву Тернопільської області (ДАТО), Центрального державного архіву громадських об'єднань України (ЦДАГО України), Архіву актів нових у Варшаві (AAN).

Позитивним є використання дослідницею документів центральних органів влади Польщі, зокрема розпоряджень президента Польщі, законів, які регламентували діяльність товариств та кооперативів, регулювали земельне питання, цінову політику тощо. Важливо, що авторка по-новому прочитує джерела воєводських управлінь щодо економічних питань.

Соціально-економічне життя українців увиразнюють внутрішньо нормативні документи, які пояснюють механізм взаємодії між господарськими структурами та державними органами влади. Цінним є залучення до наукового обігу документів архівних фондів економічних товариств та інституцій («Товариство українських кооператорів», «Союз українських купців та промисловців», «Центросоюз», «Народна торгівля», «Сільський господар», «Дністер» та ін.) Ці фонди містять статuti, положення, інструкції, книги протоколів, листування, реєстраційні книги, звіти тощо. Все це дало змогу ґрунтовно прослідкувати еволюцію діяльності українських економічних інституцій у Галичині.

Статистичні дані та зроблені на їх основі обрахунки допомогли скласти цілісну картину функціонування економіки регіону, визначити рівень її ефективності, дозволили прослідкувати етнодемографічну структуру населення Галичини 20–30-х років ХХ ст. Дух та атмосферу того часу, зокрема українсько-єврейську та українсько-польську конкуренцію в сфері економіки віддзеркалюють документи особового походження (щоденники, спогади, мемуарна література) та тодішня періодика.

У вступі авторка коротко обґрунтовує актуальність дослідження, наголошує, що поступ в економічній сфері міжвоєнної Галичини зумовлювався, зокрема, діяльністю непересічних особистостей, які зуміли виявити себе у розвитку кооперації, приватного підприємництва, виставково-ярмаркового бізнесу та інших сферах.

У першому розділі Оксана Пасіцька зрозуміло і фахово з'ясувала «Етносоціальні та економічні виміри Галичини». Охарактеризувавши етнодемографічні процеси, зайнятість та соціальну структуру населення, авторка зауважує, що впродовж 1920–1930-х рр. населення Галичини зберігало чітку тенденцію до збільшення. Українці складали більшість населення у регіоні, однак за десять років, з 1921 до 1931 рр., у відсотковому відношенні їх частка зменшилася на 1,5%, натомість число поляків зросло на 2,2%, що слушно пояснено особливостями національної політики Другої Речі Посполитої. Близько 90% українців проживали в селах і були власниками невеликих господарств площею менше 50 га, поляки ж домінували серед великих землевласників. Авторка на основі документального матеріалу доводить, що українці переважали у таких галузях, як сільське господарство, промисловість, ремесло, домашня прислуга, євреї – у торгівлі, натомість, у сферах державної влади, зв'язку,

транспорту, освіти тощо – домінували поляки. Динаміку чисельності, зайнятості і соціальної структури населення вдало проілюстровано таблицями [4, с. 12–15] та додатком за числом 1 [4, с. 457].

Аналізуючи місце «Галичини в європейській економічній кон'юнктурі», Оксана Ігорівна торкається впливу світових економічних тенденцій на відсталу аграрно-промислову структуру економіки Польщі. Відзначаючи відмінності в економічному розвитку етнічних польських та українських територій, вона простежує особливості розвитку Галичини. Доводить, що на економіку краю у цей час впливало: невирішеність аграрного питання, слабкий збут товарів і технічне забезпечення, перенаселеність сіл, відсутність економічної культури серед населення, брак кваліфікованих кадрів та ін. Місце Галичини в економічному організмі країни визначало кілька факторів: сільськогосподарське виробництво, торговельний баланс, концентрація іноземних інвестицій, джерела сировини та робочої сили. О. Пасіцька віднайшла і проаналізувала цікавий матеріал, пов'язаний із розвитком нафтового промислу, деревообробної, а також харчової промисловості, аграрного сектору.

Дослідниця звертає увагу на економічну складову у програмі національно-центристських партій (УНТП, УНДО, УПП, УСРП), що, на нашу думку, виправдано з огляду на визначальність їхнього впливу у регіоні. Обмірковуючи економічні погляди членів радикальних націоналістичних об'єднань (ОУН, УВО, ФНС), авторка наголошує на ідеях розвитку кооперації, відстоюванні земельних інтересів селян, участі в антиалкогольному та антинікотинному русі.

Ідеологи УСДП намагалися поєднати національну ідею з марксизмом, виступали за ліквідацію приватної власності, націоналізацію промисловості і банків, оподаткування заможних верств населення, створення професійних спілок тощо. КПЗУ підтримувала ідеї конфіскації та націоналізації великих промислових підприємств, експропріацію землі поміщиків і осадників, а українських підприємців оцінювала з класових позицій, трактуючи їх як «класових ворогів». Дослідниця слушно зауважує, що кожна з політичних партій, що діяла у Галичині, намагалася «ідеологічно вплинути на «підприємливих людей» та залучити їх до своїх лав» [4, с. 87].

Другий розділ монографії присвячено кооперації, яку логічно визначено основою економічного розвитку Галичини («Кооперація як соціальна мобілізація»). Аналізуючи особливості розвитку української кооперації, Оксана Пасіцька з'ясовує, покликаючись на документи, історію кооперативного руху у регіоні, відзначає, що поштовхом відродження кооперації після Першої світової війни став кооперативний закон від 1920 р., простежує розбудову повітових і крайових товариств: «Народна торгівля», «Центросоюз», «Центробанк», «Маслосоюз», «Ревізійний союз українських кооперативів».

Актуалізується увага на змісті наслідках кооперативного закону 1934 р., який обмежував діяльність РСУК-у трьома воєводствами (Львівським, Станіславівським, Тернопільським),

позбавивши його таким чином впливу на Західне Полісся, Холмщину, Західну Волинь і частину Лемківщини.

Різні кооперативні організації у Галичині, їхню структуру, основи діяльності авторка аналізує фахово. Позитивно, що розвиток кооперації унаочнюється через прізвища людей, теоретиків та практиків цього руху.

Оксана Пасіцька окремо торкається історії утворення осередку споживчої кооперації «Народної торгівлі», детально простежує її діяльність як гуртовні для споживчої кооперації та українського приватного купецтва. Новаційні аспекти монографії пов'язані із аналізом різних форм «Народної торгівлі», характеристики її власності, з'ясування імен активістів. Позитивним є використання порівняльного методу щодо особливостей діяльності «Народної торгівлі» на інших західноукраїнських територіях, зокрема на Західній Волині [4, с. 125–126]. У роботі обґрунтовуються фактори зниження фінансових показників «Народної торгівлі» як центру споживчої кооперації [4, с. 131–132].

Громадсько-агрономічну діяльність товариства «Сільський господар» розглянуто як сільськогосподарську організацію, що об'єднувала українських селян, позаяк у 1924 р. на з'їзді товариства було прийняте рішення про відмову від економічно-кооперативної діяльності. О. Пасіцька характеризує склад товариства: секції, філії, часописи, дирекцію (Т. Войнаровський, Ю. Павликовський, С. Луцький, Є. Храпливий, М. Холевчук, А. Романенко), співпрацю з іншими державними та громадськими установами, взаємини з владою. Дослідниця констатує, що «Сільський господар» був задіяний у проведенні парцеляції, меліорації ґрунтів, допомагав селянам в отриманні кредитів, відстоював їхні права на землю. Торкається також аналізу напрямів праці «Сільського господаря» у галузі тваринництва, форм дослідницької роботи. О. Пасіцька приходить до висновку, що радикально реформувати селянські господарства товариству не вдалося і пояснює це як політичними (заборонами і обмеженнями з боку польської влади), так і економічними причинами (економічна криза, відсутність інвестицій тощо).

Із тексту монографії довідуємось, що кредитну кооперативну систему на території Галичини утворювали українбанки та райфайзенівки, об'єднані навколо Центробанку, а страхування репрезентувало страхове товариство «Дністер». Вдалося дослідниці проаналізувати також роботу Земельного банку, Торговельно-промислового банку, Центробанку.

Характеризуючи виробничий кооператив «Будучність», авторка з'ясовує причини успішності кооперативу, звертає увагу на форми рекламних акцій його продукції: цигаркового паперу та гільз. Думається, що можна було б проілюструвати розвиток виробничої кооперації іншими прикладами, щоб розширити уявлення про цей напрям кооперативного руху.

Третій розділ роботи присвячений характеристиці приватного підприємництва українців. Залучений дослідницею об'ємний фактологічний матеріал щодо організаційних форм

підприємництва дозволив зробити висновок про формування у міжвоєнний період українського галицького підприємницького середовища (купці, комерсанти, промисловці), які змогли скласти конкуренцію євреям і полякам.

Монографія дає можливість краще зрозуміти процес формування економічної моделі українського суспільства, зокрема і через взаємовідносини між приватними підприємцями та кооператорами, у ній простежені форми і напрями роботи організації галицьких ремісників, промисловців і торговців «Зоря», а також «Товариства українських кооператорів», «Союз українських купців і промисловців».

Оксана Ігорівна зібрала об'ємний фактологічний матеріал про розвиток підприємництва у регіоні. Попри те, що у структурі великого приватного бізнесу домінували поляки та євреї, а українці були власниками малих підприємств та ремісничих майстерень, вони намагалися охопити основні галузі промисловості, але задіяні були переважно у харчовій, легкій, хімічній, будівельній, деревообробній галузях. Увиразнюють роботу здобутки і проблеми тогочасних бізнесменів.

Не оминає Оксана Пасіцька і гендерного чинника у своїй роботі («Підприємницька діяльність галицьких жінок»). Зі сторінок книги постають подвижниці – перші жінки-підприємці. Дізнаємося, що ці «небуденні жінки» склали близько 10% від усіх власників українських підприємств Галичини [4, с. 239]. Авторка пише про Климентину Авдиківич і її кондитерську фабрику «Фортуна нова», Олександру Чижович – власницю фабрики оцту «Винниця». Герміну Шухевич і спілку «Труд», Міку Драгомирецьку – модистку, що започаткувала курс капелюшкознавства. Зі сторінок монографії дізнаємося, що Емілія Стернюк намагалася налагодити роботу кооперативу за швейцарським зразком: організувала домашнє виробництво – «сільські вишивальні». Олена Левицька репрезентувала хімічну промисловість у Галичині, підприємства якої виробляли пасту для взуття, віск, вазелін та лак різних кольорів. Описує авторка труднощі і перешкоди, які виникали на професійному шляху жінок бізнесу, однак вважає, що завдяки хисту, досвіду, родинній підтримці, вмiло поставленій співпраці, вони долали існуючі стереотипи. Безумовним позитивом роботи є світлини «українських бізнес-леді» [4, с. 241].

Підкреслимо залучення дослідницею у розділ 4 «Економіка та Греко-католицька церква: від теорії до практики» цікавого документального матеріалу, який дозволяє подивитися на Греко-католицьку церкву під іншим, незвичним кутом зору. Оксана Ігорівна виділяє принципи ГКЦ щодо формування соціально-економічної моделі суспільства, аналізує соціальну програму митрополита Андрея Шептицького, базовану на християнських засадах, визнанні приватної власності природним правом людини та ін. Інформативним є матеріал про меценатську діяльність А. Шептицького.

Описуючи земельну нерухомість церкви, у роботі йдеться про обставини господарювання, промисли у митрополичих угіддях, визначено фактори, що впливали на фінансово-господарське становище тогочасної Галицької митрополії, а також показано використання прибутків на добродійність.

О. Пасіцька з'ясовує роль і місце церкви у формуванні економічної культури населення, підтримці професійних навчальних закладів. Цікавим, на нашу думку, є матеріал, пов'язаний із підтримкою церквою студентів Господарської академії в м. Подебради (Чехословаччина), надання українській молоді, що здобувала фах у інших країнах, стипендій та допомоги, опікування митцями. Позитивом роботи є те, що авторка зуміла показати священників, як успішних кооператорів, просвітителів, економістів тощо.

Посилаючись на документи, дослідниця характеризує митрополита А. Шептицького як доброго організатора, підприємця, благодійника української справи. Думка митрополита, що економічний добробут народу є важливою підвалиною української держави, актуальна і сьогодні. Допомогали митрополитові інші священнослужителі, зокрема Т. Войнаровський, О. Нижанківський, Т. Цегельський та ін., місце і роль яких також знайшли віддзеркалення на сторінках монографії.

Змістовний матеріал вдалося віднайти при висвітленні такого складника економічного життя, як фахова освіта. Оксана Пасіцька підкреслює, що, за зразком європейських країн, економічну освіту Галичини формували ремісничо-промислові, сільськогосподарські, торговельно-кооперативні навчальні заклади. Ретельно проаналізовано у книзі наслідки освітньої реформи 1932 р. щодо реорганізації фахового шкільництва. Простежуючи те, як приватними економічними закладами опікувалися представники різних українських установ і товариств, авторка дещо повторюється в аналізі роботи останніх.

Цікаво, що Оксана Ігорівна описує підручники, за якими вчилися слухачі торговельних шкіл, з'ясовує, чиї виклади вони слухали, де проходили практику, могли працевлаштуватися [4, с. 349–355]. Можемо побачити на сторінках монографії фотографію учнів та викладачів Української торговельної школи у Львові [4, с. 351].

Характеристику виставкового бізнесу подано у шостому розділі праці. Міжнародний ярмарок «Східні торги» у Львові, висвітлено з одного боку, як економічну виставку, а з іншого, як політичну демонстрацію. Подаючи на загал цікаву інформацію про організацію торгів і виставок у Європі і Галичині, варто було б згадати, що «Східні торги» щорічно проходили і на Волині, у Рівному.

Інформативним є матеріал щодо реклам українських виставкових сільськогосподарських заходів, відновлення імен українських майстрів різних промислів. Урізноманітнює роботу опис оригінальних ідей, що втілювалися на виставках, як-то представлення «пляцка з тризубом»,

півтораметрових хлібин, а також учнівські екскурсії на українські підприємства та поширення гасла «Свій до свого по своє».

Вартісними є сюжети, пов'язані з популяризацією українцями товарів народного мистецтва, організацією «Ревії мод». Про проведення виставок української книги та преси, якими опікувались українські видавництва, друкарні та інші зацікавлені інституції, йдеться в окремому підрозділі, присвяченому розвитку книжкової індустрії. Дослідниці вдалося продемонструвати широку картину книжкової кооперативної продукції, що поширювалася і популяризувалася у регіоні.

Продуманими, змістовними є 18 «Додатків» [4, с. 457-489], які добре кореспондуються з текстом монографії. Безперечним позитивом роботи є унаочнення основних проблем дослідження фотографіями виставкових експонатів, різноманітних рекламних оголошень 1920-1930-х рр., титульних аркушів сільськогосподарських календарів та інших видань, які широко представлені у монографії.

Таким чином, глибоко проаналізувавши соціально-економічну діяльність українців міжвоєнної Галичини, львівська дослідниця Оксана Пасіцька переконує, що завдяки професійно-новаторській діяльності та моралі успішних підприємливих людей, природним ресурсам галицького краю Львів асоціювався з промислово розвинутим містом Манчестером, а Галичина – з багатотою на нафтові родовища Каліфорнією.

Монографія має як теоретичне, так і практичне значення й буде корисною всім, хто цікавиться історією та економікою західноукраїнського регіону.

Джерела та література

1. Вісин В. В. Кооперативний рух на Волині у другій половині XIX – першій третині XX ст. Луцьк: Вежа-Друк, 2014. 440 с.
2. Кондратюк О. К. Аграрне питання у програмах та діяльності українських політичних партій Західної України. 1919–1939 рр. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : 07.00.01. Львів, 1997. 20 с.
3. Литвинюк В. І. Економічний розвиток Волинського воєводства у міжвоєнний період (1921–1939) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: 07.00.01. Львів, 1999. 19 с.
4. Пасіцька О. «Львівський Манчестер» і «Галицька Каліфорнія»: соціально-економічна діяльність українців Галичини (20–30-ті роки XX ст.) Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. НАН України, 2019. 572 с.
5. Струк З. І. Українські виробничо-торгівельні кооперативи в Західній Україні (1921–1939 рр.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: 07.00.01. Львів, 2001. 21 с.

References

1. Visyn V. V. Kooperatyvnyi rukh na Volyni u druhii polovyni KhIKh – pershii tretyni XX st. Lutsk: Vezha-Druk, 2014. 440 s.
2. Kondratiuk O. K. Ahrarne pytannia u prohramakh ta diialnosti ukrainskykh politychnykh partii Zakhidnoi Ukrainy. 1919–1939 rr. : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ist. nauk : 07.00.01. Lviv, 1997. 20 s.
3. Lytvyniuk V. I. Ekonomichni rozvytok Volynskoho voievodstva u mizhvoiennyi period (1921–1939) : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ist. nauk: 07.00.01. Lviv, 1999. 19 s.
4. Pasitska O. «Lvivskyi Manchester» i «Halytska Kaliforniia»: sotsialno-ekonomichna diialnist ukrainsiv Halychyny (20–30-ti roky XX st.) Lviv: Instytut ukrainoznavstva im. I. Krypiakevycha. NAN Ukrainy, 2019. 572 s.
5. Struk Z. I. Ukrainski vyrobnycho-torhivelni kooperatyvy v Zakhidnii Ukraini (1921–1939 rr.) : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ist. nauk: 07.00.01. Lviv, 2001. 21 s.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Олеся Онищук

МІЖКОНФЕСІЙНИЙ ДІАЛОГ МІЖ ПРАВОСЛАВНОЮ ЦЕРКВОЮ
ТА ПРОТЕСТАНТСЬКИМИ РЕЛІГІЙНИМИ ТЕЧІЯМ В УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ
(КІНЦЯ XVI – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XVII СТ.) 3

Артем Харченко

КОЛЕКТИВНИЙ ПОРТРЕТ СТУДЕНТСТВА ХАРКІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В
ПЕРШІЙ ПОЛОВИНИ XIX СТ. 9

Ольга Колесник, Руслан Пальчевський

ІДЕОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УКРАЇНСЬКОГО МОЛОДІЖНОГО ТОВАРИСТВА «СОКІЛ» 15

Вікторія Зиль

МЕЦЕНАТСТВО В КИСВІ НА РУБЕЖІ XIX – ПОЧАТКУ XX СТ. 25

Василь Рожко

УКРАЇНСЬКІ ВОЯКИ ЕМІГРАНТИ В СКЛАДІ АНЗАК В РОКИ ПЕРШОЇ
СВІТОВОЇ ВІЙНИ 30

Ольга Токар

КАРПАТСЬКА УКРАЇНА – СИМВОЛ ГЕРОЇЗМУ УКРАЇНЦІВ У БОРОТЬБИ
ЗА ВЛАСНУ ДЕРЖАВНІСТЬ 35

Олександр Рибачук, Тетяна Карпухіна

ФОРМУВАННЯ РЕПРЕСИВНО КАРАЛЬНОЇ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ
ВСТАНОВЛЕННЯ ТОТАЛІТАРНОГО РАДЯНСЬКОГО РЕЖИМУ 42

Володимир Сова

УКРАЇНА В ГЕОПОЛІТИЧНИХ ПЛАНАХ ТРЕТЬОГО РЕЙХУ НАПЕРЕДОДНІ
ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ 51

Юлія Горбова

НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ КРИМУ: ПЕРЕСЕЛЕНСЬКІ АКЦІЇ ТА ЇХ НАСЛІДКИ
(1944–2019 РР.) 61

Тарас Надашкевич, Тетяна Карпухіна

КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА НІМЕЦЬКОЇ ВЛАДИ В
РЕЙХСКОМІСАРИАТІ «УКРАЇНА» 68

Влад Твердинюк

РОЗСЕЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ ПОЛЬЩІ В УРСР, ЯК ПЕРЕДДЕНЬ ОПЕРАЦІЇ «ВІСЛА» 77

Оксана Кундеус

ГІБРИДНА ВІЙНА РФ ПРОТИ УКРАЇНИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ІНСТРУМЕНТИ 88

Інна Вівчар

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ 99

Олег Санжаревський, Тарас Жовтенко

ВІЙСЬКОВЕ ПАРТНЕРСТВО УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ І РЕГІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА
У ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНІЙ ЄВРОПІ: ВІД МИРОТВОРЧОГО БАТАЛЬЙОНУ
ДО УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКО-ЛИТОВСЬКОЇ БРИГАДИ 108

<i>Юрій Ліннік</i> У ПОШУКАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ	117
---	-----

РОЗДІЛ 2. ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ І МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

<i>Андрій Богданович</i> СПРОБА ПОБУДУВАТИ «МІСТО СОНЦЯ» В ПАРАГВАЇ	124
--	-----

<i>Інна Вівчар</i> ПОЛІТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ПОГЛЯДИ НІККОЛО МАКІАВЕЛЛІ: ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА ТА СУЧАСНІСТЬ	130
---	-----

<i>Валентин Константинов</i> ЦЕЦОРСКАЯ БИТВА 1620 ГОДА И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА ПОЛЬСКО-ТУРЕЦКИЕ ОТНОШЕНИЯ	134
---	-----

<i>Ольга Сєєрова, Олена Золотун</i> ОСОБЛИВОСТІ БОРОТБЫ ІЗ КОРУПЦІЄЮ В РОСІЇ В ДРУГІЙ ЧВЕРТІ ХІХ СТОЛІТТЯ	146
--	-----

<i>Николай Щавлинский</i> ИЗ ИСТОРИИ ВЗАИМООТНОШЕНИЙ БЕЛОРУССКОЙ НАРОДНОЙ РЕСПУБЛИКИ И УКРАИНСКОЙ НАРОДНОЙ РЕСПУБЛИКИ (1918 Г.).	159
--	-----

<i>Оксана Лепеш</i> КОНТРАБАНДА КАК ВИД СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СОВЕТСКО-ПОЛЬСКОГО ПРИГРАНИЧНОГО НАСЕЛЕНИЯ В 1920-Х ГГ.	165
---	-----

<i>Ліна Харипончук, Роман Михальчук</i> КОНЦЕНТРАЦІЙНІ ТАБОРИ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА РЕПРЕСИВНОЇ ПОЛІТИКИ ТРЕТЬОГО РЕЙХУ	173
---	-----

<i>Руслан Постоловський</i> ГЕНЕЗА Й ЕВОЛЮЦІЯ ЧЕСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНИХ ІДЕЙ: ІСТОРИЧНИЙ ДИСКУРС	186
--	-----

<i>Аліна Таргонська, Інна Мартинчук</i> ІДЕОЛОГІЯ ТА ПРАКТИКА ГОЛЛІЗМУ В ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ ФРАНЦІЇ	195
--	-----

<i>Інна Вівчар</i> РОЛЬ ДИПЛОМАТИЧНОГО ПРОТОКОЛУ В ІСТОРІЇ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН	204
---	-----

<i>Оксана Кундеус, Алла Іванюк</i> ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ: ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ	207
--	-----

<i>Ірина Андрощук</i> СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК СИСТЕМА МЕДІА-ІНСТРУМЕНТАРІЮ ДЛЯ РОБОТИ УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ	211
---	-----

<i>Інна Вівчар</i> АНАЛІЗ КЛЮЧОВИХ МЕТОДІВ СТИСНЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ	222
--	-----

РОЗДІЛ 3. ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧИЙ НАУКОВИЙ ДИСКУРС

Микола Переходько

ЗАРОДЖЕННЯ ТА РОЗВИТОК СІЧОВОГО РУХУ НА ТЕРИТОРІЇ ГАЛИЧИНИ Й
БУКОВИНИ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ 226

РОЗДІЛ 4. ПРОБЛЕМИ ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА ТА ІСТОРИОГРАФІЇ

Тарас Пасічник

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА СУТНІСТЬ ЯВИЩА ГЕНОЦИДУ 233

Анатолій Лясковець

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНОВИЩА НАСЕЛЕННЯ НА ВОЛИНІ В ПЕРІОД
НІМЕЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ТА ЗАРУБІЖНІЙ ІСТОРИОГРАФІЇ 242

РОЗДІЛ 5. РЕЦЕНЗІЇ, АНОТАЦІЇ, ОГЛЯДИ

Руслана Давидюк

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА МОДЕЛЬ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
МІЖВОЄННОЇ ГАЛИЧИНИ 254

ISSN 2519-1942

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

ВИПУСК 32

Відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей несуть автори опублікованих матеріалів та їх наукові керівники. Думки авторів статей з позицією редколегії можуть не співпадати.

Відповідальний за підготовку збірника до видання – **Валерій Шеретюк**

Комп'ютерна верстка – **Лариса Федорук**

Обкладинка – **Григорій Волохов**

Підписано до друку 26.11.2020 р. Папір офсетний.

Гарнітура «Times New Roman».

Наклад 300. Ум. друк. арк. 17,17.

Віддруковано засобами різнографічного друку

ПП Самборський І.О.

вул. Княгині Ольги, 8, м. Рівне, 33028

ISSN 2519-1942

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Рівненський державний гуманітарний університет. Збірник наукових праць. Випуск 32. – Рівне, 2020. – 266 с.

УДК 94(477) + 94 (100)

А 43

ББК 63.3 (4Укр)

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2020